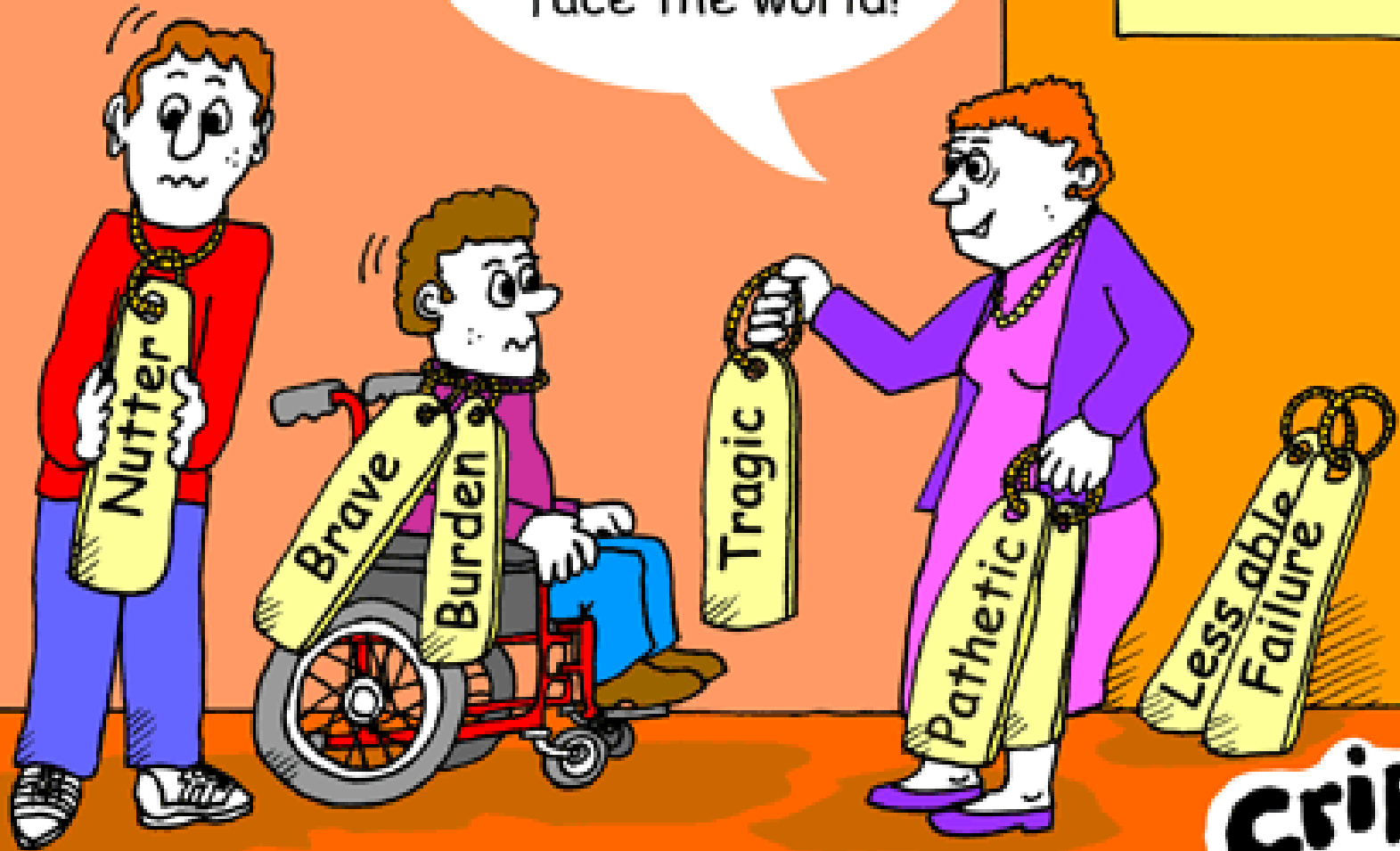

Come along now,
one more label and
you're ready to
face the world!

Department of
Dependency
and Care

Crippen

Prawo do zdolności prawnej

Oliver Lewis

Dzisiaj...

1. Co oznacza zdolność prawna w praktyce?
2. Podejście teoretyczne
3. Co mówi o tym Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON)?
4. Jakie są alternatywy?
5. Co mogą zrobić sędziowie?

Sędziowie! Jak możecie...

1. Zmaksymalizować niezależność?
2. Zapobiegać i przeciwdziałać wyzyskowi, przemocy i wykorzystaniu?
3. Zapewnić, aby działały mechanizmy wsparcia zapobiegające pozbawienia zdolności prawnej?
4. Stworzyć linię orzeczniczą, by położyć kres ogólnym formom kontroli?
5. Uwzględnić w swoich decyzjach KPON?
6. Aktywnie uczestniczyć w przygotowaniu swojego kraju do reformy prawnej?

**„Nie jestem
rzeczą,
jestem
człowiekiem.
Potrzebuję
wolności.”**

Rusi Stanev, przed
Europejskim
Trybunałem Praw
Człowieka, luty
2011

- *Stanev przeciwko Bułgarii* (styczeń 2012)
- *DD przeciwko Litwie* (luty 2012)
- *Kędzior przeciwko Polsce* (kwiecień 2012)

„85. Sąd podtrzymał, że jeśli chodzi o osoby z częściową niepełnosprawnością, to biorąc pod uwagę trendy pojawiające się w krajowym ustawodawstwie oraz stosownych instrumentach prawnych na szczeblu międzynarodowym, art. 6 § Konwencji należy interpretować jako z zasady gwarantujący takim osobom bezpośredni dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w celu dochodzenia przywrócenia im zdolności prawnej (patrz: *Stanev*, cytata powyżej, § 245).”

Podejścia do zdolności prawnej

1. Podejście statusowe
2. Podejście wynikowe
3. Podejście funkcjonalne
4. Post-funkcjonalne podejście oparte na CPRD?

Podejście statusowe

Diagnoza = opieka prawna

„Oliver cierpi na schizofrenię, dlatego też musi pozostawać pod czyjąś opieką.”

Podpisano: **dr Aysh Rinque**
Główny Psychiatra

Podejście wynikowe

Od wyniku twojej decyzji zależy, czy będziesz posiadać zdolność prawną.

„Jestem lekarzem i myślę, że powinieneś przyjmować ten lek na swoją chorobę. Czy zgadzasz się ze mną?”

„Tak!” → Uznaje się, że posiadam zdolność prawną i przyjmuję lek *dobrowolnie* **lub**

„Nie!” → Uznaje się, że nie posiadam zdolności prawnej i lek zostaje mi podany siłą

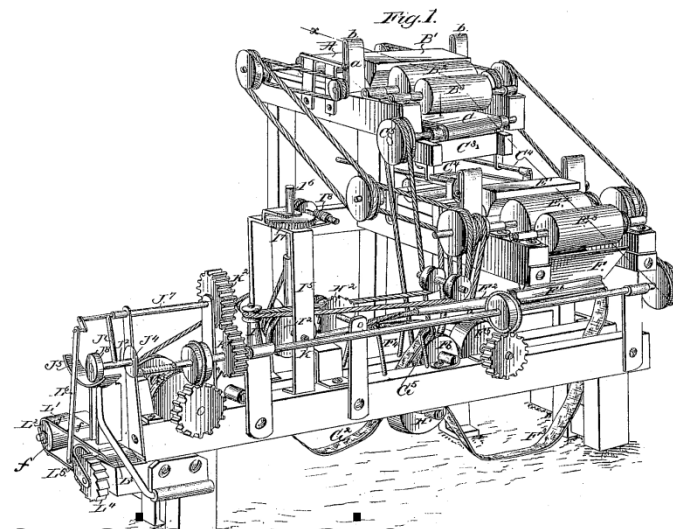
Podejście funkcjonalne

Jakość podejmowanych przez siebie decyzji warunkuje posiadanie zdolności

- Rozumienia istotnych informacji
- Zdawania sobie sprawy z konsekwencji podjętych decyzji
- Działania w sposób dobrowolny i niezależny
- Informowania o decyzjach

(Klasyczny test prawa medycznego)

Czy możesz udowodnić, że jesteś zdolny:

- racjonalnie postrzegać otaczający cię świat
- przetwarzać otrzymywane informacje
- przewidywać konsekwencje czynów własnych i innych osób
- samodzielnie decydować o swoich preferencjach
- jasno formułować preferencje i mieć stałą tożsamość?

Współczesne zasady opieki

Prawo do pracy

ODEBRANE

Prawo do decydowania o podjęciu leczenia (w tym psychiatrycznego)

ODEBRANE

Prawo do posiadania rodziny

ODEBRANE

Prawo do korzystania z pieniędzy i majątku

ODEBRANE

Prawo do życia w społeczności

Prawo do głosowania

ODEBRANE

Poziom mikro

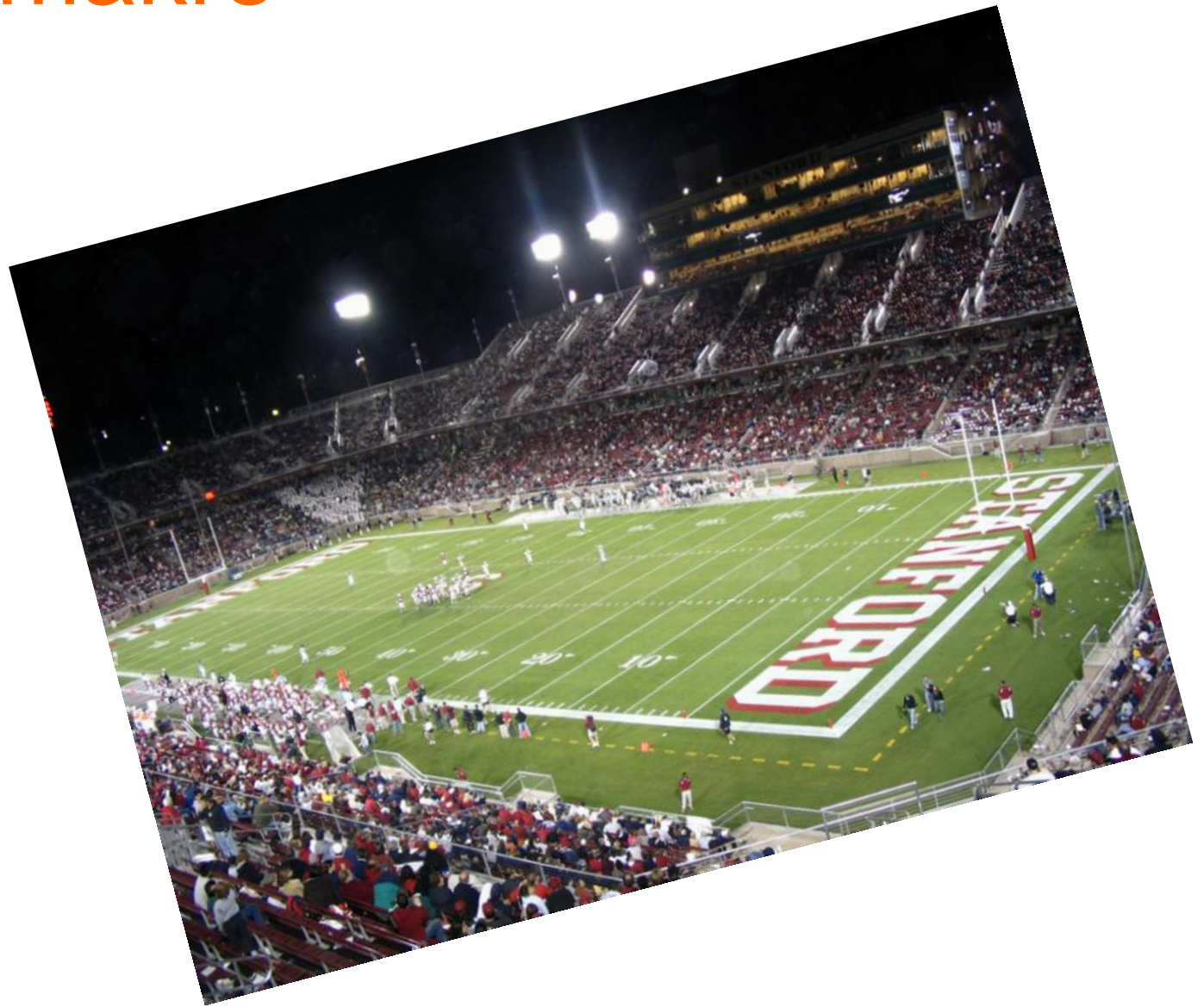

Poziom mezzo

Poziom makro

Zasady opieki

- Nieostre granice medycyny i prawa
- Brak przekonujących dowodów
- Brak uwagi lub uczestnictwa osoby
- Odebranie możliwości podejmowania decyzji
- Zawieszenie praw człowieka
- Sprawia, że osoba dorosła staje się pozbawiona zdolności i ubezwłasnowolniona w świetle prawa, polityki, ekonomii i społeczeństwa

przedmiot

podmiot

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych

Jakie są jej istotne postanowienia?

Trzy normatywne przesłanki

1

Mamy prawo **decydować o sobie** (niezależne podejmowanie decyzji)

– art. 12(2) KPON

2

Państwa mają **obowiązek zapewnić wsparcie** (jeśli jest potrzebne) przy korzystaniu ze zdolności prawnej.

- art. 12(3) KPON

I oczywiście...

3

Mechanizmy zabezpieczające
– art. 12(4)

Ochrona przed **wyzyskiem,**
przemocą i
wykorzystaniem – art. 16
KPON

Komitet KPON

„zastępuje podejmowanie decyzji za osobę niepełnosprawną wsparciem takiej osoby w podejmowaniu decyzji, z poszanowaniem jej niezależności, woli i preferencji.”

Komitet KPON, dot. Hiszpanii, 2011

Komitet KPON

„Zaleca ponadto zorganizowanie szkolenia w tej kwestii dla wszystkich stosownych urzędników oraz innych interesariuszy.”

Komitet KPON, dot. Hiszpanii, 2011

Zastrzeżenie Norwegii, czerwiec 2013

... uznaje, że osoby niepełnosprawne posiadają zdolność prawną na równi z innymi, we wszystkich aspektach życia. Norwegia również uznaje swoje obowiązki w zakresie podejmowania odpowiednich działań, celem zapewnienia osobom niepełnosprawnym wsparcia, którego mogą potrzebować przy korzystaniu z przysługującej im zdolności prawnej. Co więcej, Norwegia deklaruje, że rozumie, iż Konwencja dopuszcza odebranie zdolności prawnej lub odmowę wsparcia przy korzystaniu ze zdolności prawnej i/lub ustanowienie przymusowej opieki w przypadkach, gdy jest to niezbędne, przy czym traktuje te działania jako środek ostateczny i stosowany wraz z mechanizmami zabezpieczającymi.

Paradygmat
wsparcia

Jak również

- Pełnomocnictwa do decydowania
- Długoterminowe pełnomocnictwa
- Systemy ochrony dorosłych

Czym nie jest podejmowanie decyzji z czyjąś pomocą!

- Nie jest gotowym wzorem
- Nie działa w ten sam sposób w przypadku różnych osób i w różnych kulturach
- Nie jest formalnie narzucone

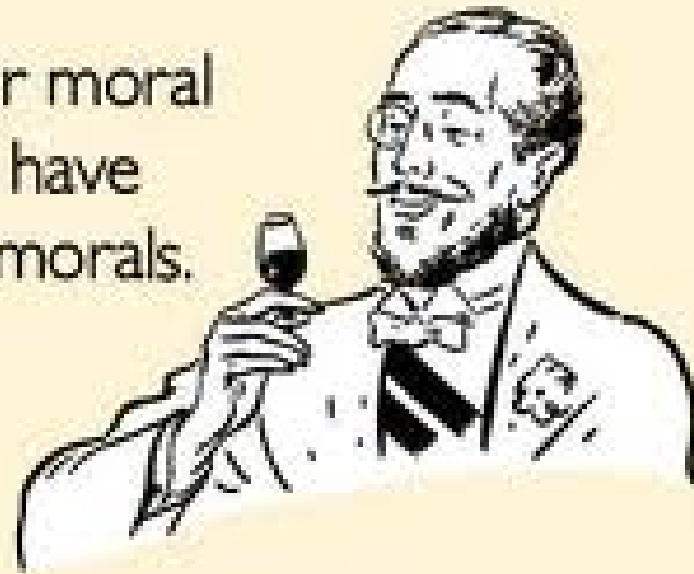
Czym jest podejmowanie decyzji z czyjąś pomocą?

„Podejmowanie decyzji z czyjąś pomocą może przybierać różne formy. Może to polegać na przykład na pomocy osobie niepełnosprawnej w **przekazaniu** jej intencji innym osobom lub wytłumaczenie jej opcji wyboru.

Mogą one **pomóc innym zrozumieć**, że osoba z poważną niepełnosprawnością jest także osobą z przeszłością, zainteresowaniami i celami w życiu oraz że jest w stanie korzystać z przysługującej jej zdolności prawnej.”

Podręcznik ONZ dla Parlamentarzystów dot. KPON

I'd like to offer moral support but I have questionable morals.

Zasady

- Poszanowanie **niezależności**, bez względu na niepełnosprawność
- **Założenie posiadania zdolności** i tożsamości
- Prawo do otrzymania **wsparcia** przy podejmowaniu decyzji, niezbędnego do korzystania ze zdolności i ujawnienia tożsamości:
  - Promowanie pełnego uczestnictwa oraz
  - Zmniejszanie potrzeby interwencji prawnej
- Tożsamość zostaje ujawniona, a decyzje są podejmowane **wspólnie** z rodziną, przyjaciółmi i innymi zaufanymi osobami wybranymi przez osobę niepełnosprawną
- Decyzje takie będą **uznawane** i będzie im nadawana moc prawna

My hopes and
dreams

Who am I?

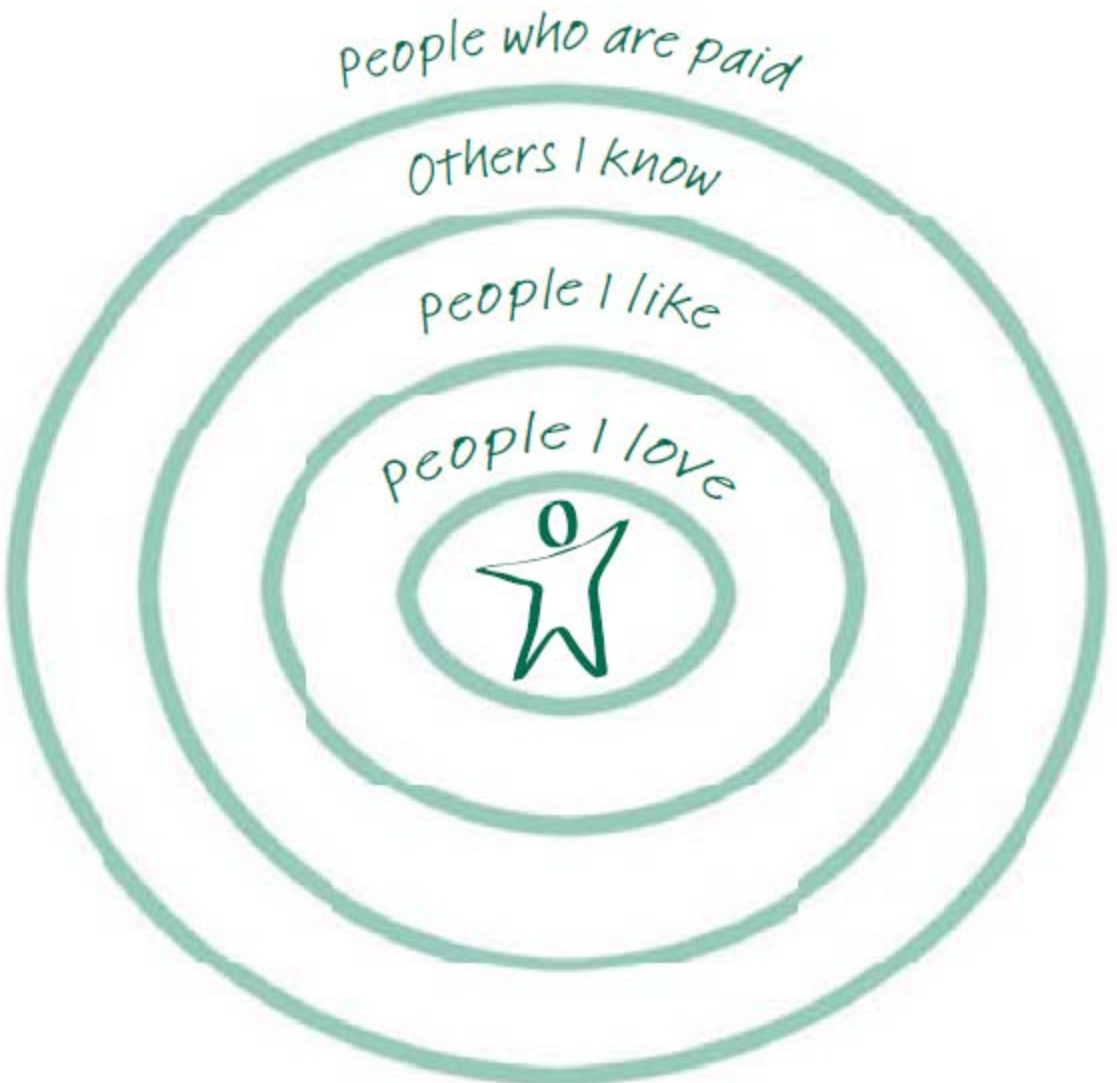
Places that
matter to me

What's
important to me?

Important
people

My story

Relacija oparta na
zaufaniu

Sędziowie! Jak możecie...

1. Zmaksymalizować niezależność?
2. Zapobiegać i przeciwdziałać wyzyskowi, przemocy i wykorzystaniu?
3. Zapewnić, aby działały mechanizmy wsparcia zapobiegające pozbawienia zdolności prawnej?
4. Stworzyć linię orzeczniczą, by położyć kres ogólnym formom kontroli?
5. Uwzględnić w swoich decyzjach KPON?
6. Aktywnie uczestniczyć w przygotowaniu swojego kraju do reformy prawnej?

„W końcu wszyscy rozumieją, jaka to głupota i wszyscy świetnie zdamy sobie sprawę, że każdy z nas odbiega od normy, posiada jakąś niepełnosprawność, wadę, deformację i ograniczenie w funkcjonowaniu, ponieważ, tak naprawdę, oznacza to, że jesteśmy ludźmi.”

JE Bickenbach, „Prawa mniejszości czy uniwersalne uczestnictwo: polityka niepełnosprawności”

Email

olewis@mdac.info

Web

www.mdac.info

Facebook

[MentalDisabilityAdvocacy](#)

Twitter

[@olewis75](#)

[@MDACHungary](#)